

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1940

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΤΗ 22^Α ΙΟΥΝΙΟΥ 1941

ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Κύριοι Ἐταῖροι

Κυρίαί καί Κύριοι,

Βραδέως διὰ τὴν βαρεῖαν ἐθνικὴν περίστασιν συνερχόμεθα σήμερον, ὅπως λογοδοτήσωμεν περὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1940.

Τὸ μνημόσυνον τοῦ ἔτους περιλαμβάνει σεβαστὰ ὀνόματα Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων συνδεδεσάντων τὴν ζωὴν αὐτῶν ὡς ἐταίρων μετὰ τοῦ ἡμετέρου ἐθνικοῦ καθιδρύματος.

Ὁ πολὺς Γουλιέλμος Doerpfeld ὁ ἀναλώσας τὴν ζωὴν αὐτοῦ πρὸς ἔρευναν καὶ μελέτην τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὴν δὲ Ἑλλάδα τῆς σήμερον αἰσθανθεὶς ὡς δευτέραν αὐτοῦ πατρίδα ἐσβέσθη ἐν τῇ προσφιλεῖ αὐτοῦ νήσῳ, τὴν ὁποίαν εἶχε καθορίσει ζῶν ὡς τόπον τῆς αἰωνίας αὐτοῦ ἀναπαύσεως.

Ἡ μεγάλη συμβολὴ τοῦ διασήμου ἀνδρὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, εἰς τὴν ὁμηρικὴν τοπογραφίαν, εἰς τὴν συστηματοποίησιν καὶ τὴν μεθοδολογίαν τῶν ἀνασκαφικῶν ἐρευνῶν καὶ εἰς τὴν διάπλασιν πλειόνων ἀρχαιολογικῶν γενεῶν οὐχὶ μόνον τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, ἀλλὰ καὶ

πλειόνων χωρῶν, τῶν ὁποίων οἱ ἀρχαιολογικοὶ τρόφιμοι ἀπήλαυσαν τῆς ἀπαραμίλλου διδασκαλίας του κατὰ τὴν μακρὰν αὐτοῦ παρουσίαν ἐν τῇ Γερμανικῇ ἀρχαιολογικῇ σχολῇ τῶν Ἀθηνῶν, θὰ ἐξαιρέται πάντοτε ἐφ' ὅσον θὰ διδάσκεται ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιολογία καὶ θὰ εἶναι αἰσθητὴ ἡ ἀξία τῆς μεγάλῃς ταύτης ἀνθρωπιστικῆς ἀποστολῆς.

Ἄλλ' ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἰδιαιτέρους λόγους νὰ εἴμεθα ὑπερηφάνως εὐγνώμονες διὰ τὴν ἔμπρακτον φιλίαν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς καὶ διὰ τὴν ἀδιάκοπον αὐτοῦ πλήρη στοργῆς καὶ ἐνδιαφέροντος συνεργασίαν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης καὶ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν Ἑλληνικῶν ἀνασκαφικῶν ἐρευνῶν. Τὸ θέμα δὲ τοῦτο ἐξέλεξε καὶ ὁ ἴδιος, ἵνα κοσμήσῃ διὰ τῆς γραφίδος αὐτοῦ τὸν τόμον τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, καταλείπων οὕτω τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ διαθήκην πρὸς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον τῆς πατρίδος του καὶ προβάλλων ἑαυτὸν ὡς ὁδηγὸν αἰσθημάτων καὶ συνεργασίας.

Ὁ ἐν Λευκάδι τάφος τοῦ Γουλιέλμου Dörpfeld ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ἱερὰν παρακαταθήκην ὡς μνημεῖον εἰλικρινοῦς φιλελληνισμοῦ στηριχθέντος οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀρετὰς τῶν νέων Ἑλλήνων.

2. Ὁ Ἐρνέστος Pfuhl ὑπῆρξεν ἐπιφανέστατος ἀρχαιολόγος ἐξαιρέτως προαγαγὼν τὴν ἐπιστήμην, καταλιπὼν δὲ μνημειῶδες ἐγχειρίδιον περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀγγειογραφίας καὶ ζωγραφικῆς, τοῦ ὁποίου ἡ σύνθεσις εἶναι ἀνεξίτηλον μαρτύριον οὐχὶ μόνον τῆς πολυμαθείας ἀλλὰ καὶ τῆς χαλκεντέρου φιλοπονίας καὶ λεπτολογίας τοῦ ἀνδρός. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἱστορία τῆς πλαστικῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ προϊστορικὴ Ἑλλάς ὑπῆρξαν θέματα τῆς γονίμου ἐπεξεργασίας τοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος εἰς πλεῖστα σημεῖα ἐγένετο καινοτόμος ἐρευνητὴς καὶ ἐρμηνευτὴς, μετὰ τῆς αὐτῆς ἐμβριθείας μελετήσας καὶ τὴν προϊστορίαν τῶν θολωτῶν κτισμάτων καὶ τὰ ἀγγεῖα τῆς Θήρας καὶ τὰ Μικρασιατικὰ Ἑλληνικὰ ἀνάγλυφα καὶ τοὺς εἰκονικοὺς ἀνδριάντας τῶν Μακεδονικῶν χρόνων καὶ ἄλλα

διαφορωτάτων Ἑλληνικῶν περιόδων ἀρχαιολογικά θέματα. Συνδεθεὶς δὲ καὶ διὰ συγγενείας μετὰ τῆς νέας Ἑλλάδος ὁ Ἐρνεστος Pfuhl οὐδεμίαν παρέλιπε περίστασιν, ὅπως δείξῃ τὴν εἰλικρινῆ αὐτοῦ φιλίαν καὶ πρὸς τοὺς νέους Ἕλληνας.

3. Ὁ Ἰωάννης Kirchner, παλαιμάχος στηλοκόπας τῆς Ἀθηναϊκῆς ἐπιγραφικῆς, ἀπέθανεν ἐν βαθεῖ γήρατι ἀκμάζων καὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καταλιπὼν πλείονα μνημεῖα τῆς ἐπιγραφικῆς αὐτοῦ δεινότητος, κατατεθειμένα εἰς πλείονας τόμους τοῦ συντάγματος τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου, ἢ ὅποια δύναται νὰ εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν συνεργασίαν τοῦ Kirchner, ἐπαξίως ἐνταχθέντος εἰς τὴν μεγάλην ἐπιγραφικὴν παράδοσιν τοῦ περιπύστου ἐκείνου ἐπιστημονικοῦ καθιδρύματος. Καὶ μόνη ἢ «Ἀττικὴ προσωπογραφία» θὰ ἤρκει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν διαρκῆ εὐγνωμοσύνην τῶν ἐρευνητῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς ἱστορίας πρὸς τὸν ἀείμνηστον ἄνδρα τὸν ἡὺν τε μέγαν τε, τὸν ἐπιγραφικώτατον καὶ φιλελληνικότατον.

4. Τὸν ἐν Βουδαπέστη καθηγητὴν Ἀντώνιον Hekler προώρως ἀφήρπασεν ὁ θάνατος ἐκ τῶν γονίμων αὐτοῦ μελετῶν περὶ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ῥωμαϊκὴν εἰκονικὴν ἀνδριαντοποιίαν, τῆς ὁποίας οὗτος ὑπῆρξεν ἐξαίρετος ἐρευνητής. Μαθητῆς γενόμενος τοῦ Ἀδόλφου Furtwängler μετέλαβε τοῦ πυρὸς τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἱεροφάντου καὶ προήγαγε τὰς ἀρχαιολογικὰς σπουδὰς ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ὑψώσας τὴν κλασσικὴν ἀρχαιολογίαν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπὴν, βοηθούμενος δὲ καὶ ὑπὸ εὐρύτερας γνώσεως τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας καλλιτεχνικῆς ἱστορίας ἠδύνατο ἀπὸ μεγαλυτέρας περιουσίας νὰ ἐπιλαμβάνεται τῆς μελέτης τῶν καλλιτεχνικῶν ζητημάτων, οὕτω δὲ ἠδυνήθη νὰ ὠφελήσῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Τὴν χώραν ἡμῶν ἐπεσκέφθη συχνάκις, συνδυάζων δὲ πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ψυχῆς εὐγένειαν καὶ τρόπων ἀβρότητα ἐγένετο εἰς πάντας ἀγαπητὸς ξένος, πάντες δὲ εἰλικρινῶς ἐλυπήθησαν διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ διακεκριμένου συναδέλφου.

Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐταίρων ἐξέλιπον ἄνδρες σεβαστοὶ καὶ φίλοι πολῦτιμοι τῆς Ἐταιρείας.

Ὁ Ἄθως Ῥωμᾶνος διακεκριμένος πολιτικός, ὑπουργὸς τῶν ἔξωτερικῶν καὶ ἐπὶ μακρὸν πρεσβευτὴς ἐν Παρισίοις παρὰ τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας εἶχε σπουδάσει ἐν Γερμανία καὶ φιλολογίαν ἐν Heidelberg, ἀνέφερε δὲ πάντοτε μεθ' ὑπερηφανείας ὅτι ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Φρειδερίκου von Duhn, παρὰ τοῦ ὁποίου εἶχε διδαχθῆ τὴν κατανόησιν τῆς κλασσικῆς τέχνης. Καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ ἔδειξε πεφωτισμένην στοργὴν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον πρὸς πᾶν ἀρχαιολογικὸν ζήτημα, ἰδιαιτέρως δὲ ἔτιμα τὸ ἐθνικὸν ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ὁ Κυριακὸς Ἀναγνωστόπουλος, πρόεδρος τοῦ νομικοῦ συμβουλίου τοῦ Κράτους, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν νεωτάτων ἐταίρων, ἐνθους δὲ λάτρης τοῦ ἀρχαιολογικοῦ θησαυροῦ τῆς χώρας καὶ θαυμαστῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν προσπαθειῶν τοῦ ἰδρύματος τούτου.

Ὁ Γουλιέλμος Μπάρτ, ἐποικισθεὶς ἐκ Γερμανίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ γενόμενος διδάκτωρ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, ἀφωσιώθη καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς φιλολογικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι, πρῶτος δὲ αὐτὸς συνέλαβε καὶ ἐπραγματοποίησε μετὰ τοῦ Αἰμιλίου von Hirst τὴν ἰδέαν τῆς ἐκδόσεως Ἑλληνικοῦ ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ, τὸ ὅποιον ἐξυπηρέτησεν ἐπὶ μακρὸν τὸν Ἑλληνικὸν πνευματικὸν κόσμον, ὑπῆρξε δὲ χρήσιμον βοήθημα καὶ ἐκτὸς τῆς χώρας ἡμῶν προκειμένου περὶ πολλῶν Ἑλληνικῶν ζητημάτων μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῶν δύο νεωτάτων Ἑλληνικῶν ἐγκυκλοπαιδειῶν, ἐν τῇ ἐτέρᾳ τῶν ὁποίων ὁ φιλοπονώτατος Γουλιέλμος Μπάρτ καὶ πάλιν προσωπικῶς, καίπερ προβεβηκῶς τὴν ἡλικίαν, συνειργάσθη. Καὶ τὸ περιοδικὸν, «Ἀρμονία» ἦτο καρπὸς τῆς φιλοπονίας καὶ φιλεπιστημοσύνης τοῦ Γουλιέλμου Μπάρτ. Ἀγαπήσας τὴν Ἑλλάδα, ὅσον καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα, ὁ καὶ τὴν ψυχὴν εὐγενέστατος ἀνὴρ καταλείπει παρ' ἡμῖν ζωηροτάτην τὴν ἀνάμνησιν.

Ὁ Γεώργιος Παπανδρέου, παλαιὸς ὠσαύτως ἑταῖρος ἡμῶν, ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὰ διδακτικὰ καθήκοντα τοῦ γυμνασίου ἔχουσι τὸν φιλότιμον ζῆλον καὶ εὐρίσκουσι τὸν καιρὸν, ὅπως καὶ περὶ ἀρχαιολογικὰ τοπογραφικὰ καὶ ἱστορικὰ ζητήματα ἀσχολῶνται. Καρπὸς τῆς φιλοπόνου ταύτης ἀσχολίας τοῦ Παπανδρέου ὑπῆρξεν ἡ «Ἀζανιάς», ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπραγματοεύθη οὗτος τὰ τοπογραφικὰ καὶ ἄλλα ζητήματα τῆς Ἀρκαδικῆς Ἀζανίδος ἥτοι τῆς βορειοδυτικῆς Ἀρκαδίας, τὰ Ἡλειακά, ἡ ἱστορία τῶν Καλαβρῦτων, ἡ ἱστορία τοῦ Σκουπίου καὶ τῆς Πάου κ.ἄ.

Τὴν πένθιμον σειρὰν κλείει ὁ Σωτήριος Παπαστράτος, τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος ἐσμίκρυνε τὴν ἀδελφικὴν δμάδα ἀνδρῶν ἀφιερωμένων εἰς μεγάλογραμμον ἐθνικὸν ἐμπόριον καὶ εἰς εὐφημοτάτην ἐθνικὴν εὐποιάν, ἐμπνεομένην ὑπὸ τοῦ φωτεινοτάτου πατριωτισμοῦ, δυναμένου νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς καθοδήγησιν πολλῶν ἐν τῇ ἐκδηλώσει ἀλληλεγγύης πρὸς τὸ κοινωνικὸν σύνολον.

Τὸ ἀνασκαφικὸν ἔργον τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὸ παρελθὸν ἐθνικῶς κεινημένον ἔτος 1940 δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ πλήρως, περιορίσθησαν δὲ καὶ αἱ γενόμεναι ἐργασίαι. Διὰ τοῦτο δὲ στερούμεθα κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην καὶ προβολῶν.

1. Ἐν Μαραθῶνι ἐξηκολούθησε τὰς ἐρεῦνας τῆς Ἐταιρείας ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Σωτηριάδης καὶ ἀνεῦρεν ὅμοια πρὸς τὰ τῶν προηγουμένων ἐτῶν εὐρήματα.

2. Ἐν Ἐλευσίνι ὁ κ. Κ. Κουρουνιώτης, στερηθεὶς τῆς συνεργασίας τοῦ ἀρχιτέκτονος Ι. Τραυλοῦ λόγῳ τῆς ἐπιστρατεύσεως, ἠρεύνησε μόνος περαιοτέρῳ τὸ μέγα ἀψιδωτὸν κτίσμα, τὸ ὁποῖον εἶχεν εὐρεθῆ τῷ 1939 ὑπὸ τὸ δάπεδον τῆς αὐλῆς πρὸ τῶν μεγάλων προπυλαίων καὶ παρὰ τὴν ΒΑ γωνίαν τῶν θεμελίων τοῦ

ναοῦ τῆς Προπυλαίας Ἀρτέμιδος. Ἡ νέα αὕτη ἔρευνα ἀπεκάλυψεν ὅτι ἡ ἀψίς τοῦ κτίσματος ἦτο ἀσυνήθως μεγάλη, ὅτι δὲ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ σφύζονται εἰς ἰκανὸν μῆκος κάτωθεν τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ καὶ μαρτυροῦσι περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ οἰκοδομήματος, ἀναγομένου εἰς τὸν 8^{ον}, πιθανῶς, π. Χ. αἰῶνα καὶ χρησιμοποιεθέντος, ὡς εἰκάζεται, εἰς τὴν λατρείαν. Ἡ συνέχεια τῆς ἀνασκαφῆς θὰ διαφωτίσῃ τὸ σημαντικὸν τοῦτο ζήτημα. Ἄλλη ἔρευνα ἐγένετο ἀπέναντι τοῦ ΒΑ στρογγύλου πύργου τοῦ Περικλείου περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐλευσίνος, ὅπου μεταξὺ δύο οἰκημάτων ξενόνων ἀπεκαλύφθη λιθίνη ἐξέδρα, ἔχουσα κλίμακα δύο βαθμίδων, καὶ ἀναγομένη εἰς περίοδον παλαιότεραν τῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀντωνίνου, τοῦ οἰκοδομήσαντος τὰ μεγάλα προπύλαια καὶ τὰς θριαμβικὰς ἀψίδας.

3. Ἐν Ἐλευθεραῖς ἐξηκολούθησεν ἡ ἔρευνα διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Εὐστ. Στίκα, ὅστις ἀνέσκαψεν ὑπὸ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ τείχους εὐμεγέθη σπηλαιώδη λαξευτὴν ἀκανόνιστον δεξαμενὴν (μῆκος 4,35 μ. καὶ μεγίστου πλάτους 3,50 μ.), ἡ ὁποία ἐπεκοινώνει διὰ στομίου μετὰ τῆς περιοχῆς τοῦ φρουρίου, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ὑδρευσιν ἐχρησίμευε. Τὰ τοιχώματα αὐτῆς ἔφερον ἐπιμελῆ λευκὴν ἐπάλειψιν (πάχους 0,05 μ.), συνήθη εἰς ὑδραγωγεία καὶ κρήνας.

Ὡσαύτως συνεπληρώθη ὁ καθαρισμὸς τῶν πέρυσιν ἀνασκαφεισῶν δύο παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν.

4. Ἐν Νέᾳ Ἀγχιάλῳ ὁ κ. Γ. Σωτηρίου ἐξηκολούθησε τὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ ἐντοπίσας τὴν ἐργασίαν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ αἰθρίου τῆς βασιλικῆς Γ', τῆς μεγίστης πασῶν τῶν μέχρι τοῦδε εὑρεθεισῶν ἐκεῖ. Κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας ἀνεσκάφη ὀλόκληρος ἡ δεξιὰ στοὰ καὶ μέγα μέρος τοῦ κεντρικοῦ ὑπαίθρου χώρου τοῦ αἰθρίου. Ἡ στοὰ ἔχει μῆκος 13^μ,40 καὶ πλάτος 7^μ,50 καὶ εἶναι ἐπεστρωμένη δι' ἀξιολογωτάτου ψηφιδωτοῦ δαπέδου ἐν μέρει κατεστραμμένου καὶ κατὰ τόπους κεκαυμένου ὑπὸ τῆς καταπεσοῦσης ἐκ πυρκαϊᾶς ξυλίνης στέγης.

Ἡ σύνθεσις τῆς διακοσμῆσεως τῆς στοᾶς ἀποτελεῖται ἐκ πλαισίου ἐκ δύο ζωνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν στενωτέρα ἐξωτερικὴ ἔχει περιπλοκάδα ἐλίκων καὶ φύλλων κισσοῦ, ἡ δὲ πλατυτέρα ἐσωτερικὴ τεμονομένους κύκλους περικλείοντας σταυρούς. Ὁ ἐντὸς τοῦ πλαισίου χῶρος διαιρεῖται εἰς 55 μικρὰ τετράγωνα (11×5), πλαισιούμενα διὰ πλοχμῶν καὶ περικλείοντα, ἰχθῦς, πτηνὰ καὶ ζῶα εἰς σχήματα φυσικώτατα καὶ εἰς ζωηροὺς χρωματισμοὺς πρασίνου, κυανοῦ καὶ ἐρυθροῦ ἀναμίκτου μετὰ λευκοῦ.

Τὸ αἶθριον οἰκοδομικῶς παρουσιάζει πλείονας διασκευάς, τὰς ὁποίας λεπτομερέστερον περιγράφει ὁ κ. Σωτηρίου. Ἐκ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ψηφιδωτοῦ ἀπεικονιζομένης γλαυκὸς καὶ ἕξ ἐπιγραφικῶν ἐνδείξεων εἰκάζεται ὅτι ἡ στοὰ αὕτη, προωρισμένη ἀρχικῶς πρὸς διδακτικὸν σκοπὸν, διεσκευάσθη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς παρομοίαν σχολικὴν χρῆσιν, ἀσαφοῦς ἀκόμη χαρακτῆρος, ὑπὸ τοῦ Περγαμηνοῦ Μόσχου τοῦ Ἰπποστράτου τοῦ Παιδοτρίβου (ΠΑΕ 1930, 35—1935, 65).

Ὁ ὑπαιθρος χῶρος τοῦ αἵθριου κατὰ τὸ ἀνασκαφὸν τμήμα ἦτο ἐπεστρωμένος διὰ πλακῶν μαρμαρίνων, τῶν ὁποίων ἀνευρέθησαν πλεῖστα τεμάχια. Ἀριστερὰ ὑπῆρχε φρέαρ μετὰ στομίου τετραγώνου ἐκ μαρμάρου. Κατὰ τὸ μέσον περιήτου τοῦ χώρου ἀνευρέθη σωρὸς μαρμάρων κατειργασμένων ἀρχιτεκτονικῶς καὶ προερχομένων πιθανώτατα ἐκ τῆς καταστραφείσης φιάλης. Τὰ γλυπτὰ ταῦτα διὰ τῆς τέχνης αὐτῶν ἀνάγονται εἰς τὰ τέλη τοῦ 6^{ου} καὶ εἰς τὸν 7^{ον} μ. Χ. αἰῶνα. Περαιτέρω ὁ κ. Σωτηρίου ἠρεῦνησεν εἰς βάθος κατὰ τόπους καὶ διεπίστωσεν ὑπὸ τὸν νάρθηκα δεύτερον ψηφιδωτὸν δάπεδον ἀνήκον εἰς πρότερον ναδὸν τοῦ 5^{ου} ἢ τοῦ τέλους τοῦ 4^{ου} αἰῶνος. Ὡσαύτως ὑπὸ τὸ αἶθριον εἰς βάθος τριῶν περιήτου μέτρων ἀνευρέθησαν λείψανα τοίχου καὶ θραύσματα ἀγγείων Ῥωμαϊκῶν χρόνων, δι' ὧν ἐνισχύεται ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ πρῶτος χριστιανικὸς ναὸς ἐκτίσθη ἐπὶ Ῥωμαϊκοῦ κτίσματος.

5. Ἐν Δυτικῇ Μακεδονίᾳ ἐξακολουθῶν τὰς προηγουμένας αὐτοῦ ἐρεῦνας ὁ κ. Ἀντ. Κεραμόπουλλος ἀνέσκαψε μεγά-

λην ἔκτασιν τῆς λιμναίας πασσαλοκτίστου κόμης τῶν νεολιθικῶν χρόνων παρὰ τὴν νοτίαν ὄχθην τῆς λίμνης τῆς Καστορίας. Τὰ πολύτιμα εὐρήματα τῆς ἐρεύνης ταύτης περιλαμβάνουσι περὶ τὰ πεντακόσια τριάκοντα λίθινα ἐργαλεῖα καὶ τινες λίθους εἰργασμένους καὶ ἀπερριμμένους, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται ὅτι τὰ ἐργαλεῖα κατεσκευάζοντο ἐπὶ τόπου. Πρὸς τούτοις εὐρέθησαν ὄψιανοὶ καὶ πυρῖται διαφόρων χρωμάτων καὶ προελεύσεων, ὡς καὶ ὄστρακα χονδρῶν ἀγγείων. Οὐδὲν λείψανον μετάλλου εὐρέθη.

Ἐντὸς περιτειχίστου χώρου, συνεχομένου πρὸς τὴν πασσαλόπηκτον κόμην, μέχρι δὲ πρό τινων ἐτῶν περιβαλλομένου ὑπὸ τῆς λίμνης καὶ ἀποτελοῦντος νῆσον, καλουμένου δὲ καὶ σήμερον ἀκόμη μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς στάθμης τῶν ὑδάτων νησί, ἐγένοντο ἐπίσης σημαντικὰ εὐρήματα. Ἐντὸς τῶν τάφρων τῆς ἀνασκαφῆς εὐρέθησαν εἰς ἱκανὸν βάθος πάσσαλοι καὶ λίθινα ἐργαλεῖα, ὅμοια πρὸς τὰ τῆς συνεχομένης λιμναίας κόμης, ἐκ τούτου δὲ συνάγεται ὅτι ἢ γῆ τοῦ νησιοῦ, καθαρὰ παντὸς λίθου καὶ πλήρης ὄστράκων, εἶναι ἐπακτὴ, τὸ δὲ νησί τεχνητόν.

Ἄλλαι σκαφαὶ ἔδειξαν ὅτι κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς τεχνητῆς ταύτης προσχώσεως καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιχώσεως ἐρριφθησαν ἀτάκτως λίθοι ἀργοὶ ὡς ὑποδομὴ τοῦ ἐπ' αὐτῶν ἀχθέντος ὄρατοῦ τείχους, κατεσκευασμένου ἐκ λίθων εἰργασμένων διὰ μεταλλίνης σφύρας καὶ ἐχόντων ἐπιμελεῖς ἀρμούς ὀριζοντίους, καθέτους, πλαγίους, τεθλασμένους, ἐνίοτε δὲ καὶ καμπύλους κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ 6^{ου} καὶ 4^{ου} π. Χ. ἐν τῇ νοτίῳ Ἑλλάδι ἐπικρατοῦντα τρόπον.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐνδείξεων τῆς ἀνασκαφῆς συνάγεται τὸ πόρισμα ὅτι ἐὰν τεθῆ ἢ πασσαλόπηκτος κόμη εἰς τὴν περίοδον τὴν πρὸ τοῦ ἐποικισμοῦ τῶν Ἰνδοευρωπαίων ἤτοι εἰς τοὺς πρὸ τοῦ 2000 π. Χ. χρόνους, ὅτε αὐτόχθονες ἄνθρωποι κατόικουν ἐκεῖ, ἢ τεχνητὴ νῆσος καὶ τὸ τεῖχος εἶναι ἔργα τοῦ Ἀρχελάου (412-399 π. Χ.), τοῦ κατὰ Θουκυδίδην ῥηξικελεύθου ἡγεμόνος τῆς Μακεδονίας.

Ὁ κ. Κεραμόπουλλος εἰκάζει περαιτέρω ὅτι ἐνταῦθα ἦτο τὸ Ὀρεστικὸν Ἄργος.

Μέλλουσα έρευνα θά διαφωτίση τὸ σημαντικὸν τοῦτο ἀρχαιολογικόν, τοπογραφικὸν καὶ ἱστορικὸν ζήτημα.

6. Ἐν τῷ βυζαντινῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας τῆς Θεσσαλονίκης ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Μαρίνος Καλλιγᾶς τὰς ἐρεῦνας αὐτοῦ πρὸς διαφώτισιν τῆς οἰκοδομικῆς ἱστορίας τοῦ ναοῦ καὶ τῶν προηγηθέντων αὐτοῦ κτισμάτων.

Διὰ τῆς νέας ἐργασίας διεπιστώθη ὅτι τὸ ὑπὸ τὸν σημερινὸν ναὸν παλαιότερον οἰκοδόμημα ἔχει μῆκος ὑπερβαῖνον τὰ 69 μέτρα.

Παρὰ ταῦτα ἀνευρέθησαν ἐν μέρει καὶ ἄλλων κτισμάτων λείψανα καὶ ποικίλοι διασταυρούμενοι τοῖχοι, τῶν ὁποίων ἡ διευκρίνησις θά εἶναι ἔργον τῆς συνεχείας τῆς ἀνασκαφῆς, διότι παρὰ τὸ κύριον οἰκοδόμημα ἀναφαίνονται καὶ προσκτίσματα καὶ μικρὰ ἀνεξάρτητα οἰκοδομήματα, τῶν ὁποίων ἡ χρονολογικὴ σχέσις καὶ ὁ προορισμὸς δὲν δύνανται ἀκόμη νὰ καθορισθῶσι μετ' ἀσφαλείας.

Ἐκ πάντων τούτων καταφαίνεται ἡ σημασία, τὴν ὁποίαν ἔχουν διὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἱστορίαν τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας αἱ ἐκτελούμεναι ἐργασίαι.

7. Ἐν Νικοπόλει καὶ δὴ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν αὐτῆς τμήμα ἀνέσκαψεν ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὁ κ. Ἰω. Παπαδημητρίου.

Ἦδη πρότερον εἶχον γίνεαι ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Νικοπόλει ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι καὶ μελέται ὑπὸ τοῦ κ. Ἀ. Φιλαδελφέως, τοῦ κ. Κ. Ῥωμαίου καὶ τοῦ κ. Ἰω. Μηλιάδου, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, νῦν δὲ ὁ κ. Παπαδημητρίου ἐστράφη πρὸς τὴν ἔρευναν τοῦ σταδίου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ Στράβωνα Ζ, 6 ἔκειτο ἐν τῷ προαστείῳ, ἀναγνωρίζεται δὲ καὶ σήμερον ἐκ τοῦ φθοειδοῦς αὐτοῦ σχήματος, ἐπονομαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐντοπίων «καράβι».

Κατὰ τὴν βραχεῖαν, διὰ τὰς περιστάσεις, σκαφὴν τοῦ 1940 μετ' εὐρείαν κάθαρσιν τοῦ χώρου ἀνεσκάφη ἐν μέρει ἡ πρὸς Δ κειμένη εἴσοδος τοῦ σταδίου, τῆς ὁποίας ἀπεκαλύφθησαν ἐφ' ἱκανὸν αἱ τρεῖς εὐρεῖαι δίοδοι. Κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀνευρέθη-

σαν τεμάχια μαρμαρίνων γλυπτῶν ἔργων καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν.

Δευτέρα ἀνασκαφικὴ ἔρευνα ἐγένετο νοτιοδυτικῶς τοῦ σταδίου πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν πηγῶν ἀναφερομένου γυμνασίου, ὄντως δὲ ἀπεκαλύφθη μέγα κρηπίδωμα ἐκ μεγάλων λαξευτῶν λίθων φερόντων ζώνην μετὰ κυματίου καὶ ἐπ' αὐτῆς σειρὰν ὀρθοστατῶν. Τὸ κρηπίδωμα τοῦτο ἀνήκει πιθανώτατα εἰς κτίσμα τι τοῦ γυμνασίου, ἀνεσκάφη δὲ ἡ νοτία αὐτοῦ πλευρὰ εἰς βάθος 3 μ. καὶ μῆκος 11^μ, 10. Ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἀνασκαφῆς θὰ ἔξη νὰ ἀπομακρύνῃ βαθεῖαν ἐπίχωσην ἀλλ' εἶναι ἐξαιρέτως ἐνδιαφέρουσα ἢ ὀλοσχερῆς ἀποκάλυψις τοῦ οἰκοδομήματος ἄλλως τε καὶ δι' ἐνδεχόμενα κινήτὰ εὐρήματα, τῶν ὁποίων τινὰ ἤλθον εἰς φῶς καὶ κατὰ τὴν πρώτην ταύτην δοκιμαστικὴν ἔρευναν, περιλαμβάνοντα τεμάχια μαρμαρίνων ἀγαλμάτων καὶ ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχει μέρος μαρμαρίνης παραστάδος, πιθανῶς ἐκ θύρας, μετ' ἀναγλύφου διακοσμήσεως φύλλων ἀκάνθης καὶ ἐλίκων, κάτωθεν δὲ τούτων ξιφῶν.

8. Ἐν Ἀχαΐα ἔσκαψεν ἐπὶ βραχύ, διὰ τὰς ἐθνικὰς περιστάσεις, ὁ κ. Ν. Κυπαρίσσης προπαρασκευάσας τὸν τόπον, ὅπου νομίζει ὅτι κατὰ προσεχῆ ἐπανάληψιν τῆς ἐργασίας θέλει ἔχει ἱκανοποιητικὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα.

9. Καὶ ἐν Σικυῶνι διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους δὲν ἠδυνήθη ὁ κ. Ἀ. Ὁρλάνδος νὰ συντελέσῃ τι ἀξιόλογον πλὴν στοιχειωδῶν τινῶν ἐργασιῶν.

10. Ἐν Σπέτσαις ὁ κ. Γ. Σωτηρίου ἐπιληφθεὶς τῶν ἐργασιῶν ἐνωρίτερον κατὰ τὸ θέρος ἠδυνήθη νὰ ἀνασκάψῃ χωρὶς νὰ ἐμποδισθῆ ἐκ τῶν πολεμικῶν γεγονότων.

Σκοπὸς τῆς ἐρεῦνης κατὰ τὸ 1940 ἦτο ἡ συμπλήρωσις προηγουμένων ἀνασκαφικῶν ἐρευνῶν ἐν τῇ νήσῳ, πρὸς δὲ τούτοις ἡ ἀναζήτησις καὶ ἄλλων λευπάνων τῆς μεσαιωνικῆς περιόδου.

Ἡ συμπλήρωσις τῆς ἐρεῦνης τῶν προηγουμένων ἀνακαλυ-

φθεισῶν δύο παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν διεπίστωσεν ὅτι ἀμφότεραι ἐστεροῦντο αἰθρίου, εἶχον δὲ ἀπλῶς πρὸ αὐτῶν ὑπαιθρον πλακόστρωτον γῶρον, ὅπερ ἦτο χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν μικρῶν ἐπαρχιακῶν παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν, ἀρκουμένων διὰ τὸν περιορισμένον ἀριθμὸν τῶν κατηχομένων εἰς τὸν νάρθηκα.

Ἡ κυριώτερα τῶν βασιλικῶν τούτων ἢ παρὰ τὸν μῦλον τοῦ Βρούστη ἐξησφαλίσθη διὰ περιτειχίσματος μετὰ ξυλίνης θύρας. Ἡ δευτέρα εὐρισκομένη ἐντὸς ἰδιωτικοῦ χώρου ἐπεχώσθη ἐν μέρει ἐκ νέου πρὸς διευκόλυνσιν τῆς χρήσεως τοῦ ἀγροῦ, διατηρηθέντων μόνον λειψάνων τινῶν χρησίμων πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μελέτης.

Νέα λείψανα μεσαιωνικῶν κτισμάτων ἀνεῦρεν ὁ κ. Σωτηρίου κατὰ τὴν θέσιν Ζογεργιά, ἀπέχουσαν 6 χμ. βορειοανατολικῶς τῆς σημερινῆς πόλεως καὶ ἔχουσαν ἀφαλῆ ὄρμον, τὸν δεύτερον λιμένα τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχεν ἀπὸ τοῦ 1838 εὐρύχωρον λοιμοκαθαρηθῆριον, γνωστὸν ὡς «λαζαρέττο» καὶ «σπιτάλια». Κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους τοῦ ὄρμου διακρίνονται τὰ ἔχνη μονοκλίτου ναυδρίου τουρκικῶν χρόνων, γνωστὸν ὡς ὁ Ἅϊ Γεώργης ὁ Παλιός, εἰκάζεται δὲ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο κρύπτεται ἴσως καὶ ἐν τῇ ὀνομασίᾳ Ζογεργιά. Δύο νεώτερα ἐκκλησίδια τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Ἀναλήψεως εὐρίσκονται πλησίον, τὸ δεύτερον δὲ τούτων, ἀνακαινισθὲν τῷ 1853, ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἀνακαινίσεως ἐπὶ ἐπιθήματος παλαιοχριστιανικοῦ κιονοκράνου, ληφθέντος ἐκ τῶν παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν τῆς πόλεως.

Κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ δεξιοῦ σκέλους τοῦ ὄρμου τῆς Ζογεργιάς ἐκτείνεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια διαζώσουσα ἐν τῷ μέσῳ σωροὺς ἐρειπίων μεσαιωνικοῦ πύργου. Διὰ μικρᾶς σκαφικῆς ἐρεῦνης ἐξηκριβώθη ὅτι τὸ ὄχυρόν τοῦτο εἶχε κτίσμα τετραγώνον ἐν τῷ μέσῳ μετὰ θύρας κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ ἑκατέρωθεν ταύτης ἀνὰ δύο πύργους. Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν μεταξύ δύο ἀντηρίδων ὑπάρχει ἄνοιγμα.

Τὸ ὄχυρόν τοῦτο ἀνάγει ὁ κ. Σωτηρίου εἰς μεσαιωνικοὺς χρόνους καὶ δὴ εἰς τὴν περίοδον τῶν ἐν τῇ πόλει παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν. Ἄλλα λείψανα κτισμάτων μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἐκεῖ ὑπάρξεως μικροῦ μεσαιωνικοῦ συνοικισμοῦ.

Ἄλλη ἔρευνα ἐγένετο παρὰ τὸν μῦλον τοῦ Βρούστη καὶ ἐν θέσει Ἀγία Μαρίνα, ὅπου κατὰ θρυλὸν τῶν ἐντοπίων ὑψοῦτο ὁ πύργος τοῦ Πρίντζιπα, ἐκπτώτου ἡγεμόνος ἀποσυρθέντος ἐκεῖ πρὸς μελέτας μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Σκαφικὴ ἔρευνα δὲν ἔφε-
 ρεν εἰς φῶς λείψανα κτίσματός τινος. Ἐκ τῆς ὑπάρξεως λαξευτῶν
 λάκκων κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λοφίσκου καὶ παρὰ τὸν ναὸν καὶ
 τὴν μονὴν τῶν Ἀγίων Πάντων εἰκάσθη ἄλλοτε ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ
 συνοικισμὸς βυρσοδειψῶν (Ἄ. Ὀρλάνδου περὶ τῆς νήσου Σπέτσαι,
 1878, σελ. 11).

Ἰχνη συνοικισμῶν παρετήρησεν ὁ κ. Σωτηρίου καὶ ἐν θέσει
 Ἅγιοι Ἀνάργυροι καὶ ἀλλαχοῦ, διεπιστώθη δὲ ὅτι αἱ Σπέτσαι
 κατακοῦντο ἀπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων τοῦλάχιστον ὅτι δὲ σχε-
 τικὴ ἀκμὴ συμπίπτει πρὸς τοὺς χρόνους τοὺς περὶ τὸν Ἰουστινιανόν.

Παρὰ τὰς σκαφικὰς ταύτας καὶ τοπογραφικὰς ἐρεῦνας ὁ κ.
 Σωτηρίου ἠσχολήθη περὶ τὴν ταξινόμησιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέν-
 τος Μουσείου Σπετσῶν, τὸ ὁποῖον ἐγκατεστάθη εἰς τὴν παραχω-
 ρηθεῖσαν ἱστορικὴν οἰκίαν Μέξη. Κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην
 ἐβοήθησεν ἀφιλοκερδῶς ὁ καθηγηγῆς τῆς Ἀναργυρείου Σχολῆς
 καλλιτέχνης κ. Βύρων Κεσές, ὁ ὁποῖος καὶ τὰ σχεδιάσματα τῶν
 ἀνασκαφῶν ἐξετέλεσε.

Τὸ Μουσεῖον Σπετσῶν περιλαμβάνει πάντα τὰ ἐκ τῆς νήσου
 προερχόμενα ἀρχαῖα ὡς καὶ ποικίλα ἱστορικὰ μνημεῖα καὶ ἔγγραφα
 συνδεόμενα πρὸς πάσας τὰς περιόδους τῶν Σπετσῶν, δωρηθέντα
 προθύμως ὑπὸ τῶν φιλοπατρίδων κατοίκων, συντελεσάντων ὥστε
 νὰ πραγματωθῇ εὐρύτατα ἢ εὐγενῆς σκέψις τοῦ συμπολίτου αὐτῶν
 ἐρευνητοῦ τῶν Σπετσῶν.

Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ ἀνασκαφικὸν ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς
 Ἑταιρείας κατὰ τὸ τεταραγμένον ἔτος 1940.

Παρὰ τὰς συνήθεις οἰκονομικὰς δυσχερείας, αἱ ὁποῖαι καθο-
 ρίζουσι τὴν κλίμακα τῶν ἐργασιῶν, ἢ τότε Κυβέρνησις ἐντεινούσα
 τὰς δυσκολίας ἀπεφάσισε νὰ ἀρνηθῇ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὴν
 καταβολὴν ἀποζημιώσεων εἰς τοὺς ἀνασκάπτοντας δημοσίους ὑπαλ-

λήλους, ὡσεὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία δὲν εἰργάζετο πρὸς ὄφελος αὐτοῦ τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Ἔθνους, πλουτίζουσα συνεχῶς τὰ ἔθνικὰ μουσεῖα διὰ τῶν εὐρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν αὐτῆς. Καὶ παρὰ τὸ ἄδικον τοῦτο μέτρον ὅμως οἱ δαπάναις τῆς Ἐταιρείας ἀνασκάπτοντες δὲν ἀπετράπησαν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ καρτερίας καὶ πίστεως ἀνέλαβον τὰς ἐπιστημονικὰς ταύτας ἀποστολάς.

Τὸ μέτρον τοῦτο ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην προηγούμενον νομοθετικὸν μέτρον (Ν. 1947), διὰ τοῦ ὁποίου ἀφηρηεῖτο ἀπὸ τῆς Ἐταιρείας τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως καὶ πωλήσεως ἐν τοῖς μουσείοις φωτογραφικῶν δελταρίων καὶ φωτογραφιῶν εἰς ὄφελος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν μουσείων καὶ τῶν φυλάκων ἀρχαιοτήτων. Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τοῦ νόμου ἐκείνου δὲν κατορθώθη ἀκόμη νὰ ἀναπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἡ ἔκδοσις ἀρχαιολογικῶν δελταρίων καὶ νὰ ῥυθμισθῇ ἡ ἐπελθοῦσα ἀνωμαλία, τῆς ὁποίας τὸ μόνον θετικὸν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ ἐξαφάνισις ἀρχαιολογικοῦ πόρου, ἱκανῶς ἐπικουρήσαντος εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς ἀνάγκας, προωρισμένου δὲ διὰ τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως νὰ λάβῃ σημαντικὴν ἔκτασιν.

Τὸ δημοσιευτικὸν ἔργον τῆς Ἐταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1940 περιλαμβάνει 1) τὸν τόμον τῶν Πρακτικῶν διὰ τὸ 1939 ἐκ σελ. 180 μετὰ τῶν ἀναγκαίων εἰκόνων καὶ 2) Τὸ τόμον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ ἔτους 1938 ἐκ σελ. 181, ἐνὸς πίνακος καὶ 133 εἰκόνων.

Περατοῦται προσεχῶς τὸ τρίτον μέρος τοῦ Πανηγυρικοῦ τόμου τῆς ἑκατονταετηρίδος, μέλλον νὰ ἀποτελέσῃ ὀγκώδη τόμον ἀνάλογον πρὸς τοὺς προηγηθέντας δύο, τοὺς ἀξίως τιμήσαντας τὴν ἑορτὴν τῆς πρώτης ἑκατονταετίας. Ἐν τῷ περατοῦσθαι εὐρίσκειται καὶ τὸ λεύκωμα τῆς ἑκατονταετηρίδος, περιέχον εἰκόνας καὶ βιογραφικὰ σημειώματα τῶν ἐν τῇ Ἐταιρείᾳ δρασάντων κατὰ τὴν ἑκατονταετίαν προσώπων.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἐταιρείας, ἀριθμοῦσα σήμερον περὶ τὰς

εἴκοσι χιλιάδας τόμων (ἀκριβέστερον 20524), ἐπλουτίσθη κατὰ τὸ 1940 διὰ 277 τόμων ἀρχαιολογικῶν συγγραμμάτων.

Ὡς παράρτημα τῆς βιβλιοθήκης ὠργανώθη ἰδιαίτερον τμήμα φωτογραφιῶν καὶ προβολικῶν πλακῶν, κατεγράφησαν δὲ μέχρι τοῦδε εἰς εἰδικὰ βιβλία περὶ τὰς 2124 φωτογραφιῶν τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἑταιρείας μετὰ τῶν σχετικῶν φωτογραφικῶν πλακῶν ὡς καὶ 2071 περίπου προβολικαὶ πλάκες, προερχόμεναι ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ γενομένων ἐπιστημονικῶν διαλέξεων.

Τὸ ἀρχεῖον τοῦτο εἶναι προωρισμένον νὰ ἀποβῆ πολύτιμον βοήθημα τῆς μελέτης εἰς πάντα ἐπιστημονικῶς ἐργαζόμενον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀρχαιολογίᾳ, δύναται δὲ σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀποτελέσῃ καὶ πόρον οἰκονομικὸν ἐκ τῆς πωλήσεως φωτογραφικῶν ἀντιτύπων ἐκ τῶν φωτογραφικῶν πλακῶν τῆς Ἑταιρείας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι σημαντικὴν συλλογὴν ἐπιστημονικῶν τεκμηρίων τῆς ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας συντελουμένης ἀρχαιολογικῆς ἐργασίας.

Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ ὄλον ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ παρελθὸν πολεμικὸν ἔτος.

Παρὰ τὰ παρουσιασθέντα ἐμπόδια ἡ Ἑταιρεία ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον αὐτῆς, πιστῆ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐπιστημονικὴν ἀποστολὴν, τὴν ὁποῖαν τὸ ἴδρυμα ἐπὶ μίαν καὶ πλέον ἑκατονταετίαν μετ' ἀδιαπτώτου ἀφοσιώσεως ἐπιτελεῖ.

Οὐδένα διαφεύγει ἡ σημασία τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν πνευματικῶν ἰδρυμάτων τῆς πατρίδος, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἰδρυμάτων τῶν περὶ τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἐπιστήμας ἀσχολουμένων καὶ μάλιστα, ὅταν πηγὴ τῆς ἀσχολίας ταύτης εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ πάτριος γῆ, ἐκ τῆς ὁποίας πάντες ἐδιδάχθησαν πανταχοῦ, ὅπου τὰ ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη ἐθεωρήθησαν ὡς ἀπαραίτητα ἐφόδια τῆς γνησίας ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως!

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Εἰς τὴν σ. 13 τῆς Γεν. ἐκθέσεως τοῦ Γραμματέως ὡς πρὸς τὴν ὀρθὴν ἐτυμολογίαν τῆς τοπωνυμίας Ζωγεριά βλέπε νῦν σ. 31 σημ. 1 τὴν νέαν γνώμην ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ ἀνασκάπτοντος.